

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 »
Helyben hához hozva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 »
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatás
vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A Himnusz és a has. Valamelyik állami főreáliskola tanári kara — úgy hívják, Székelyudvarhelyen — a következő mondatokkal biztatja a kormányt a tanárok fizetésének mielőbbi rendezésére:

Nyomoruságos pályánk kezdete, nyomoruság folytatása. Bűnhődünk, hogy nem szabad pályán mentünk, ahol kivetkőztethetnők az emberek fillérjeikből, hanem nemes idealizmussal építgetjük a magyar kultúra épületét. De meg kell gondolni, hogy a *Himnusz* és *has* csak egy bizonyos ideig lehet énekelni. A végképpen elnyomorgatott ember *vöröset lát és vörös nóták* buggyannak az ajkára. Pedig ha egyszer a mi lelkünket tölti el a romboló elégtelenség: ez Magyarország jövőjévé lesz.

Bár igaz, hogy a tanári pályánál nyomoruságosabb, kivált családos embernek, nincs Magyarországon. Az is bizonyos, hogy az éhes ember vöröset lát. Sőt tovább megyek a színek magyarázatában: vöröset lát és zöldet beszél. Mint a mellékelt ábra mutatja, mely az éhes hasat a Himnusszal hozza kapcsolatba.

Talán a Himnusz éneklésében éhezett meg a fent idézett sorok jámbor elkövetője? Azt hiszi, a Himnusz miatt korog a bendő? Ha csak ez a baj, tisztelt vöröset látó és zöldet beszélő tanár ur, próbálja énekelni a munkás Marseillaisét — és lakják jól vele! Az ön neki vörösödött logikája ide vezet.

Óriási tévedés azt hinni, hogy a szociáldemokraták világában a tudósnak, a csendben dolgozó tanárnak valami finom szerep jutna. Ott a pedelusi szellemű színvonalon álló Tarczai Lajosoké a vezérszerep.

A tanárság elsősorban az a társadalmi hivatás, mely csak a békés, hazafias társadalmi rendben érvényesíthető. Joggal követelik a tanárok, hogy őket az eddigénél jobban becsüljék meg s ne tegyék diplomás proletárokká. De azt se feledjék, hogy a jövő Magyarország tőlük tanulja nemcsak a Himnuszot, hanem a Szózatot is, azt, hogy áldjon vagy verjen sors keze, itt éljed — halad kell!

A polgári perrendtartás.

A képviselőház igazságügyi bizottsága olyan javaslattal foglalkozik most, amely méltán érdekli nemcsak a jogászvilágot, hanem az egész magyar közönséget. Értjük a polgári perrendtartás javaslatát.

Ez is a koalíció által el nem végzett feladat gyanánt maradt az új Háza, mint annyi más.

Évtizedek óta sürgették ezt a reformot. Mikor 1868-ban a rendes perekben még ma is érvényben álló perrendtartást megalkották, Horváth Boldizsár, az akkori igazságügyminiszter kijelentette, hogy a törvény rendelkezéseit ideigleneseknek kívánja tekinteni és a legközelebbi időben előterjesztést fog tenni a kormány a modern perrendtartásra nézve. Azóta a törvényt itt-ott megfoldozták, a sommás eljárásban egészen új rendelkezésekkel helyettesítették, de nagyjában és a rendes perekre vonatkozóan ma is ér-

nusága, meddig szoktak nálunk az »ideiglenességek« tartani?

A javaslat maga lényegében a volt igazságügyminiszternek, Plósz Sándornak legsajátabb alkotása. Ő maga dolgozta ki azt s nagyrészt ő írta meg hozzá az első indokolást is akkor, mikor még az vényben áll, mint az ejh ráérünk arra még jelige után induló magyar reformtörekvések ékes bizonyosága és annak tá-ő igazságügyminisztersége alatt a javaslatot a képviselőházhoz beterjesztette.

Ma ugyanaz a Plósz Sándor a javaslat előadója, aki annak szerzője és első alakjában beterjesztője volt. Csak-hogy azóta a javaslat több lényeges pontban átalakult.

Egyik leglényegesebb változtatás, amelyet a nagy közönség is meglehetősen érezni fog, ha törvényerőre emelkedik a tervezet, hogy a járásbiróságok hatásköre az eddigénél jóval szélesebb körre fog kiterjedni. A mostani 1000 koronás általános értékhatárral szemben a járásbiróságok ezentúl a 2500 koronáig terjedő értékek fölött fognak ítélkezni és azonfelül a váltóperek egy része is ide jut.

Ez ellen komoly aggodalmak merültek fel s kívánatos, hogy a járásbirósági értékhatár ily nagymérvű kiszélesítését a képviselőház ne fogadja el.

Vagy van értelme annak, hogy a törvényszék is első fórum a nagyobb

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Percival.

— Ellis Roberts. —

— Percival, — szolt egy nap Celia — én Shaw-imádó lettem.

— Jó Isten, hát bajuszt nem akarsz nevelni? — kérdezte Percy.

— Percy, hogy mersz így beszélni velem? Hiszen tudod, hogy a nők szavazati jogáért küzdök! És hogy e szavazati jogot nem mint férfiak, hanem mint nők akarjuk használni. Mire volna nekem a bajuszt?

— Ugy is kedves volnál — nevetett Percy.

— Nem tudom, mit akar jelenteni ez az új gunyos modorod, s még kevésbé értem, mily összefüggés lehet e között és Shaw új darabja között. Elmegegyek mindenesetre. Minnie itt volt tegnap és egészen megnyert a Shaw eszméjé-

nek. És én azt akarom, hogy az »Ördögös fickó« előadására elvigyél ma délután.

Percy nem állhatta ki Lees Minnie, mert mindig fonák eszméket ültetett a Celia fejébe. De hát ő sufragette!

Aztán Shawt sem szerette, mert a régi brit eszméket gunyolta. Meg hogy örököszen a bibliát idézte. Ezt meg is magyarázta Céliának.

Celia türelmesen hallgatott, de a szája körül határozott vonás képződött, a mi nem tetszett Percynek. Végül így szolt:

— Végre is, Celia, ez az örökös bibliaidzés nem angol szokás.

— Minthogy Shaw ir és nem angol, nem is várhatod tőle, hogy ő az angol zászlót lengesse — jegyezte meg Celia szárazon.

— Nem, nem egészen. De mégis eleget lakott Angliában arra, hogy tudja, hogy vannak dolgok, a miket az ember nem tesz...

— Például Ibsen — mormogta Celia.

— Eltaláltad, édes leányom. Ibsen és a hozzá hasonlók. Tudtam én, hogy lehet veled

okosan beszélni. Most menjünk és nézzük meg a cirkuszt.

— Percival! Hagyj tel e hülyeségekkel. Mit gondolsz, miután Highburyből idejöttünk, hogy egy kissé a világban éljünk, most a te mezopotámiai előítéleteidre tekintettel leszek? Mindenkinék ismerni kell Shawt. És ha ma délután nem viszel el, meglátod, én kitörök!

Természetes, hogy a végén is Percival engedett. És délután elindultak, hogy megnézzék a darabot.

Eppen akkor értek oda, mikor a rögtönzött színház ajtaját kinyitották. Nem akartak éppen az első sorba ülni, hanem a negyedikben foglaltak helyet. A hátuk mögött csakhamar elhelyezkedtek néhányan. Egy alacsony ember, a kinek neve, mint ezt később felfedezték, Józsuá volt. egy nagy kövér nő, az ő leánya és egy hat éves fiú. A nő a Percy nyakára lehelt minduntalan, majd a könyökével oldalba vágta. Azután rekedt, kövères hangon kérdezte:

— Kérem, ez az ördögös fickó előadása?

KOBRAK cipőkülönlegességek raktára novembertől

RAKÓCI-UT. VEISZLOVITS-HÁZ. Telefon: 847. szám.

ügyekre nézve, vagy nincs. Azt értem, ha valaki azt mondja, kezdődjék minden ügy kivétel nélkül a járásbiróságoknál. Csakhogy ezt senki sem meri mondani, tekintve azt, hogy a járásbiróságoknál vannak rendszeresen a legfiatalabb bírák s kezdő korban lévő bírákra bizni a legmagasabb értékű perek eldöntését kissé kockázatos vállalkozás. Vegyük hozzá azt is, hogy a járásbiróságoknál a bíró egy maga ítél, míg a törvényszéknél és a többi felsőbb bíróságuál társai vannak a tanácsban, akik támogatják, a hiányokat pótolják, — mindjárt tisztában lehetünk azzal, hogy a járásbiróságokat általában csak akkor tehetjük első fórummá minden ügyre nézve, ha a bírák a jogtudomány legelső jelesei közé fognak tartozni a legfélésebb felvidéki vagy határvidéki járásbiróságnál is. Addig, míg ez meg nem történik, a járásbirósághoz csak a kisebb értékű perek elbírálása utalható, azoké, melyeknél a per tárgyának csekélyebb értéke inkább a bíróságnak közelségét és a gyors elbírálást kívánja.

Ilyen értékhatárul pedig tökéletesen megfelelt az eddigi 1000 korona. Tekintettel arra is, hogy a gazdaságilag jóval fejlettebb Németország is csak 600 koronáig merete járásbiróságai hatáskörét kiterjeszteni, az ezt is meghaladó ezer koronás értékhatárral tökéletesen beérhetjük mi is. A nálunk tervezett 2500 koronás értékhatárhoz hasonló nincs a világon sehol.

Sokkal üdvösebb az a reform, mely már biztosítottak látszik az általános elfogadtatás felől: az u. n. könyvkivonati illetékesség megszüntetése. Nem lesz ezentul lehetséges, hogy a háromszéki parasztnak valami svindler a nyakába varrjon egy rossz varrógépet s aztán perelje — Budapesten. Itt-ott szeretnék ma még az eddigi arany állapotokat fenntartani, feliratoznak, kesergik a kereskedelem

veszélyét — no de ennek nem sok hatása lesz. A javaslat törvényerőre emelkedik, a tisztességes kereskedelem tovább is virágozni fog, csak a tisztességtelen üzérkedésnek lesz baja. Annak pedig hadd legyen, nem kár érte.

És legyen meg végre az a sokat csiszolt, sokat sürgelett új perrendtartási törvény. A magyar ember szeret perelni — ha nem kapunk magyar vezényszót, önálló bankot, legalább kapjunk egy becsületes perrendtartást, hogyha már egyéb minden tilos, hát legalább annál könnyebben és vigabban perelhessünk magunk közt. *

Katonai léghajók Budapesten.

A hadügyi kormány tulajdonában tudvalevőleg két léghajó van, a Parseval és a Lebaudy. Az átvételi kísérletnél egyik léghajó sem felelt meg a megrendelésben előírt követelményeknek, de azért mindkettőt átvették. Most, úgy látszik, igazolni akarják hasznavehetőségüket s ezért minden előzetes híradás nélkül utnak indították az egyiket, a Parsevalt, Budapestre, a melyről csak a minap mondta el lesújtó véleményét Serényi Gusztáv, a fiatal tudós.

A Parseval a katonai léghajók állomáshelyéről, Fischamendből indult el. Az előkészületeket a legnagyobb titokban végezték s csak tegnap éjjel lett nyilvánvaló, hogy a Parseval nagyobb utra indul, mikor a már hosszabb idő óta végzett javításokat befejezve, kettőzött erővel hozzáfogtak a léghajó teljes megtöltéséhez. Az indulás reggel hat órára volt tervezve, de ez a nagy ködben lehetetlennek bizonyult.

A gondolában, mint a hajó parancsnokai, báró Berepsen és Mannsbart főhadnagyok ülnek.

Leszállásának helyét a budapesti reptűlversenyek színhelye, a rákosi gyakorlótér van kiszemelve.

Mint fentebb jeleztük, az indulás hat órára volt tervezve, de az óriási köd miatt a Parseval csak 10 óra tájt indult utnak. A déli érkezésből ilyenformán semmi sem lett, mert hisz a próbákból tudtuk, hogy a léghajónak nincs oly sebessége, hogy az utat Fischamend-től Budapestig két óra alatt megtegye. De a tiz órás indulásból sem lett semmi, érthetetlen okból az indulást az utolsó pillanatban *mára halasztották*.

Ha a terv sikerül s a Parseval baj nélkül eljut a rákosi gyakorlótérre, akkor a léghajó egy napig marad Budapesten s aztán indul vissza Bécsbe. Ezen nap alatt állni fog s messziről természetesen megtekinthető.

A léghajó űrtartalma 2600 köbméter, hat ember fér a kosarába, motorja 80 lóerős. A ballon folyékony gázzal van töltve. A Parsevalhoz két kisebb léggömb van csatolva. Ez az osztrák-magyar monarchia I. számú léghajója, amely felerészben Ausztriában, felerészben Magyarországon készült. Haladási sebessége 60 kilométer és így a 250 kilométeres utat 4 óra alatt kellene megtenni. A mai nagy ellenszél mellett aligha érkezik meg öt óra előtt. A léghajó fogadtatására sok generális vonult ki a Rákosra.

A delegáció ülése.

A magyar delegáció hadügyi albizottsága ma délelőtt 10 órakor gróf Zichy Agost elnöklété mellett ülés tartott, amelyen az 1910. évi rendes hadügyi költségvetés tárgyalása volt napirenden.

Az ülésen Schönaich és Burian közös miniszterek, Khuen-Héderváry, Hieronymi és Hazai miniszterek vettek részt.

Az ülés megnyitása után

az előadó,

Hegedüs Lóránt ismertette a rendes költségvetést. Beható részletességgel foglalkozott a számszerű tételekkel és arra a konkluzióra jutott, hogy a véderőreform eltelépte nélkül is a következő években 20 millió többletkiadásra van kitalálás. Ezt fokozza, hogy a gyorstűzelő-ágyukra igénybe vett összegből az idén beállított 8 millió

— Igen — válaszolt Percy röviden. Minden erejére szüksége volt, hogy előre ne bukják.

— Ah, ezt szeretem — ismételte, de közben becsmerlő pillantásokat vetett az előtte ülő szép leányra. — Ezekben a romantikus darabokban az ember azt sem tudja, mit akar a szerző tulajdonképpen. Az ugynevezett »problémás« daraboknál pedig nem is kellene az asszonyoknak ott lenni. De mikor a darab vídám, akkor jól mulatunk mi asszonyok. Nemde, kisasszony? S ezzel bütykével meglökte Céliát.

Cézia nevetve intett fejével, de ez nem némitotta el a barátságos kövér hölgyet. Folytatta:

— En szeretem a bohózatokat. Mert ugy-e, ez a mai is bohózat lesz? Es papa is szereti a bohózatokat.

— Igen, igen Márta, csak csendesen, már mindjárt kezdik.

A darabról nincs mit mondani, azt vagy ismeri valaki, vagy nem ismeri, de a Shaw ironiáját mindenesetre tudják, milyen. Elég az hozzá, hogy a darab végeztével, a kijáratnál Selwynnel és nővérével találkoztak Percyék. Selwynnek olyan emberek, a kikkel Percyék egyszer nagy csődületben találkoztak, a hol nem is hallották jóformán egymás nevét s információkat sem szerezhettek róluk. Így Cézia meglehetősen hidegen fogadta köszönésüket. De nem lehetett őket lerázni s Miss Selwyn belekapaszkodott Céliába. Augusztus, a fivér, ezalatt Percy-t fogta karon.

— Nem is hittem, hogy Shaw-előadáson találom önöket — mormogta. — Ugy emlékszem, azt mondta, hogy ki nem állhatja a modern drámákat?

— Oh, Cézia szeszélye volt.

— Velem is éppen ez történt. Pedig ki nem állhatom ezt a fontoskodó bölcseséget. De Marion valósággal szerelmes az új irányba és főleg Shawba. De hát, persze, Marion még leány. — A hangja elhalkult. — Ha ki akarja gyógyítani a feleségét a színházba járásból, — sottogta — hozza el ide este is.

— De hiszen megint Shawt játszá!

— Nem baj. Hozza csak el. Mentől többet látja, annál jobban megunja. Fogadja el a tanácsomat.

Percy igent intett. Később megbánta, de Cézia annyira magasztalta a darabot, hogy bosszuérzete felébredt, s eszébe jutott a Selwyn tanácsa.

— Büszkének kellene lenned, Percy, — mondta — hogy a feleséged benne van a literáris mozgalomban, s hogy nem üresfejtű, agyvelő nélküli pillangó, mint a többiek.

Aznap este nem mentek el, de másnap a »Több mint asszony« című darabba kellett Percynek jegyeket vásárolnia.

— Percyval, te egy kedves teremtes vagy — szólt Cézia melegen. — Milyen jól fogunk mulatni!

Az első felvonás után Cézia minden lelkesedés nélkül fordult hozzám e szavakkal:

— Ugy-e nagyon érdekes?

— Nagyon — felelt Percy vontatottan — s oly mély belátást enged a nők pszichológiájába!

Erre nem válaszolt Cézia, s Percy titokban áldani kezdte Selwynt.

Később Cézia egyre langyosabban érdeklődött a darab után. A negyedik fejezetben Androgyn egymás után nyolc férfinak vall szerelmet, s végül a softörrel a karjai között egy mélységbe ugrik, a hol véletlenül éppen Tom Butcherre esik, a ki a színpadon a nőknek kegyetlen és jégszívű elnyomóját személyesíti meg. Persze ezt az esést egy kissé nehéz szimbolikus magyarázni s úgy látszott, Cézia nem is érti meg, mert egyszerre megfogta a Percy karját s halkán szólt:

— Percy, én menni akarok. Egy kissé elszédültem.

Es így haragos pisszegések között kiváltak a színházból.

Eleinte az uton Cézia hallgatag volt, Percy pedig magában mulatott a dolgon. De kis vártatva egy kis kéz nyult az ő karjához s egy siró asszonyi hang sugta:

— Oh, Percy!

— Mi az, édesem?

— En . . . én . . . ugy-e, nem vagyok ahhoz a nőhöz hasonló, a darabban? Azt akarom mondani, hogy nincs közöttünk egy közös vonás sem, ugy-e? Es én nem vallottam neked szerelmet! En azt hiszem, hogy . . . hogy Shaw egy kissé . . . tuloz . . .

korona rendkívüli hitelen kívül a következő éveket még 12 további millió fogja terhelni. És végül súlyosítja a helyzetet az is, hogy régebben megszavazott nagyobb hitelek különféle körülmények, különösen pedig a magyar állam háztartásának gyakori ex-lex-állapota folytán, nem voltak a régi időben elkölthetők és minden hitelek most átháríthatnak a jelenlegi kezelési időszakra.

Ismerteti azután a tullepéseket és a következőképpen végzi fejtegetéseit:

Azon rendkívüli gondos munka folytán, mely a hadügyminiszterium egyes osztályaiban folyik, megállapíthatja azt, hogy a követelések szakszerű alapon nyugosznak és hogy mindezen előterjesztések mentesek minden politikai színezettől, aminek legfőbb bizonyítéka, hogy két esztendővel ezelőtt a függetlenségi párt sorából kikerült előadó körülbelül ugyanezen az alapon indokolta az akkori hasonló kívánalmakat.

A hadügyminiszter azzal végezte expozéját, hogy a véderő továbbfejlesztését és kialakítását többé már el nem halaszthatjuk és a tizenkettedik óra ütött e tekintetben. Erre nézve szintén két meggyőződését kívánja leszögezni.

Az egyik az, hogy a hadsereg jövővé fejlesztése szempontjából is, tehát a hadsereg és a monarchia érdekében, *vétek minden olyan törekvés, mely Magyarországnak a dualizmus alapján kívánt gazdasági erőfelfejlesztését és továbbfejlődését meg akarja akadályozni* és mindazok az akadályok, amelyeknél jelenleg is egy aktuális függőben levő pénzügyi kérdésre utalhatnánk, nemcsak a magyar közgazdaság fellendülését érintik, hanem ugyanakkor és épp oly mértékben akadályozzák azon erőforrások kifejtését, amelyekből a hadsereg táplálkozik, mert üres zsebből a legzenialisabb pénzügyminiszter sem fizethet milliókat.

Második megrendíthetetlen meggyőződése a véderő elkövetkezendő reformja tekintetében az, hogy a kialakult egységes magyar államban oly koncentrikus erőforrása van a nemzeti és dinasztikus erőnek, hogy a hadügyminiszter akkor fogja a legsikeresebb véderőreformot keresztülvinni és akkor fog leginkább dolgozni a hadsereg és a monarchia érdekében, ha a véderő kívánásait minél jőzanabb *összhangba hozza nemzeti államunk kívánacmaival*.

Ezek után elismerését hangoztatván Schönai hadügyminiszternek és a kiváló világszerte elismert tisztikarának működése iránt, az előterjesztett költségvetést elfogadásra ajánlja.

Kossuth Ferenc sajnálja, hogy nem oszthatja mindenben az előadó felfogását. Az ő álláspontja most az, hogy az önálló hadsereg létesítését kell előmozdítani, mert az az állam, amelynek nincs saját hadserege, nem lehet önálló állam. Beismeri, hogy ez most nem lehetséges, de szükségesnek tartja a magyar jelleg kifejtését.

Miniszter korábban ugyan megszavazott egyes rendkívüli kiadásokat, a háború veszedelmére való tekintettel, de most, hogy a veszedelem elmúlt, a költségvetés megszavazását a magyar jelleg kidomborításától teszi függővé.

Ugy látszik azonban, a hadsereg vezetősége az egységet félti a magyar vezényszó behozatalától, holott egy hadsereg fejlődésének egyáltalában nem lehet fokmérője az, hogy a parancsokat milyen nyelven adják ki.

Solymossy Ödön báró részletes adatokat kér a jövő követelményeiről, amennyiben az a szolgálati viszonyt nem sérti.

Sághy Gyula a nemzeti szellem érvényesülését követeli a hadseregben.

Heltai Ferenc közel egy óráig tartó beszédében azzal foglalkozik, hogy a *monarchia hadserege mennyire tökéletes*. Szerencse, hogy a legutóbbi mozgósításra hat hónapi időnk volt, mert ha ez nem áll rendelkezésre, komoly mézárszékre viszik a nemzet virágát. Foglalkozik a többi hadsereg felszerelésének kérdésével és ismervén a miénknek elmaradottságát, nem sajnál semmit se megadni a hadvezetőségnek. Szükségesnek látja a keretek kibővítését és a legénység pótlását is.

Bakonyi Samu támadja Heltai Ferencet, mert biztatta a hadügyminisztert túlzott követeléseiben.

Herceg Windischgrätz Lajos tartott ezután szenzációs beszédet. A legutóbbi években — ugymond — a hadvezetés nem mert a delegáció elé lépni azokkal a követelményekkel, melyek hadseregünk fejlesztéséhez okvetlenül szükségesek lettek volna.

A mult események bebizonyították, hogy a kölcsönös bizalmatlanság iszonyu veszedelemmel fenyegeti a monarchia mindkét államát. A katonai kérdés elintézése okvetlenül szükséges nem részletekkel, hanem egy radikális végleges elintézéssel. *A másodrangú politikai szempontoknak nem szabad elhomályosítani a legfontosabb állami érdeket, a monarchia biztonságát. A hadsereg jövővé szervezésében a dualizmusnak kell érvényesülni.* Szükséges, hogy a népek a hadseregben ne lássanak tőlük idegen intézményt, mert csakis akkor fogják áldozataikat pénzben és vérben örömmel meghozni. Hibáztatja ezután, hogy a hadsereg szervezete nem felel meg a modern kor követelményeinek.

Solymossy Ödön a tisztek fizetésrendezéséről.

Heltai Ferenc azt a kérdést teszi fel, hogy van-e nekünk egyáltalán magyar hadseregünk? Erre a határozott válasz, hogy nincs. Vajjon nem lett volna-e bűn a kormánytól, hogy ezt a hiányosan felszerelt hadseregét háboruba vigye.

Meg kell adni a hadseregnek, ami elkerületlenül szükséges. Beszél ezután a legénység éhezéséről, számszerűleg mutatja ki, hogy mi egy legényre évenként 1200 koronát fordítunk, míg az olasz 1300, a francia 1400-at, a német 1500-at. Az új hitelt ő is megszavazza, de a bizalom kérdését függőben tartja.

Bakonyi Samu. Az ő pártja egy fillért sem szavaz meg a katonaság fejlesztésére a nemzeti kívánalmak teljesítése nélkül.

Az ülés folytatását 4 órára halasztották.

Délután Chorin Ferenc, Thalián Béla és Issekutz Győző felszólalásai után az ülés véget ért.

UJDONSÁGOK.

Kongregációi nagygyűlés.

A budapesti urak kongregációja mint előkészítő-bizottság nevében: Zichy Nándor gróf Csáky E. Károly gróf váci püspök, Barkóczy Sándor báró dr., Bus Jakab S. J., Szinnyei-Merse József dr. kir. közigazg. ítélőbíró, Sály Dezső királyi ítélőtáblai bíró. Bonta Károly dr. ügyvéd felhívást bocsátottak ki a kongresszusi nagygyűlésre, melyet az országos kath. nagygyűlés alkalmából tartanak.

November 12-én este lesz a budapesti urak kongregációjának vidéki kolóniáival egészen magánjellegű, szűkebb körű külön értekezlete.

Vasárnap, november 13-án:

Reggel 8 órakor közös szent áldozás a lipótvárosi Szent István-bazilikában, melyre az összes budapesti és vidéki kongreganisták (lehetőleg zászlóval) hivatalosak.

Este 6 órakor kongregációi diszgyűlés a Katholikus Kör nagytermében. (IV., Molnárutca 11.) A sorrend egyelőre a következő lesz:

1. Az egyházi és világi diszelnökség s az ügyvezető elnök megválasztása. Megnyitó az ügyvezető elnök részéről; a napirend és ügyrend megállapítása.

2. Rövid programmszerű jelentések a következő tárgyakról:

I. A hitélet mélyítése a kongregációkban.
II. A kongregáció és a korszerű apostolkodás.

III. A kongregációi szervezkedés.

3. Eszmecsere.

4. A kongregáció jövőnk reménye. Ünnepi beszéd.

5. Zárszó. Tartja az ügyvezető elnök.

6. Főpapi áldás, pápai himnusz.

A diszgyűlés után a Katholikus Kör éttermében kedélyes összejövétel és vacsora. E gyűléseken csak a kongregációk tagjai vehetnek részt.

* A kalocsai érsek állapota.

Éjjel jelenti tudósítónk: Városvy Gyula kalocsai érsek állapota válságosra fordult. Az agg főpap állandóan eszméletlen állapotban fekszik, szívműködése meggyorsult, ereje egészen elhanyaglott. Orvosai minden percben a halál bekövetkeztét várják. Az orvosok véleménye szerint a halál csendben, minden agónia nélkül fog beállania.

Az osztrák miniszterelnök Khuen-Hédervárynál. Bécsből táviratozzák: Báró Bienerth osztrák miniszterelnök tegnap délután meglátogatta gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnököt. A két államférfiu egy óránál tovább tanácskozott egymással.

* **A népszámlálás költségei.** A népszámlálás költségeit most vetik ki a községekre. A jelenlegi költségek bizony lényegesen nagyobbak, mint az előző népszámláláskor voltak. Így Genyétén a képviselőtestület 200 koronát vett fel a költségekre. A képviselőtestület eme határozatát most a genyeteiek megfellebbezték azzal az indokolással, hogy 1900-ban 50 koronát vettek fel erre a célra, most nem lehet négyszerannyit felvenni.

* **Eljegyzés.** Örömmel adunk hírt városunk egyik előkelő családjában történt eljegyzésről. Böszörményi Géza jeles ügyvédünk ünnepelt szépségű kedves leányát Tildát, eljegyezte Kádár Ödön aradi m. kir. posta és táviráda főmérnök. A családi ünnep alkalmából számosan keresték fel szerencsekívánataikkal a fiatal párt s a boldog szülőket.

* **A belényesi kórház már tud fizetni.** A napokban megirtuk, hogy a belényesi kórház nem tud fizetni, mert a betegápolási díjakkal a belügyminiszter most is hátrányban van. A belügyminiszter értesülvén a fizetéseképtelenségről, tegnap már leküldte a 20000 korona tartozást az alispánhoz s így a fizetéseképtelenség megszűnik, a tisztviselők megkapják fizetéseiket.

* **Az építőiparosok szövetsége és a városi munkák.** A harmadik vashid építésére nézve Nagyvárad városa abban állapodott meg, hogy a földmunkákat házilag készíteti el. Az építőiparosok szövetsége megkereste Nagyvárad városát, hogy a földmunkák készítésével a szövetség által megállapított munkadíjakat fizesse, nehogy magasabb összeget adjon a munkákért, mert ezáltal a békés állapotokat a munkaadók és munkások között megromtatja s a város közönségének is kárt okoz vele. Egyáltalában kéri a szövetséget, hogy a városi tanács utasítsa a városi mérnöki hivatalt, miszerint bármely házilag készített építési munkánál a szövetség árszabályait vegye irányadóul.

* **A magyar-amerikai bankválság.** Newyorki megbízható jelentés szerint a három év előtt alapított magyar-amerikai bank válságos helyzetbe jutott. Hogy az intézet megmentsék, fel akarták emelni a részvénytőkét; ez azonban nem sikerült. Így a bank kénytelen felszámolni.

* **A világ legnagyobb bankja.** Egy angol pénzügyi folyóirat érdekes számokat közöl az Angol Bankról. A banknak ezer alkalmazottja van. Pincéiben 500 millió korona értékű arany és ezüstrudak fekszenek. A bank naponta legalább 50.000 bankjegyet nyomtat. A legmagasabb bankjegy, amelyet eddig kiállított, husz millió koronáról szólott. A legnagyobb csekk, amit eddig kifizetett, 1898-ból való és 11.008.857 font 16 shilling 9 pence-ről szól (240 millió korona körül.) Ez volt az a hadisarc, amit Khina fizetett Japánnak. Az aranyszámláló gépek naponta 1.000.000 koronát mérnek le.

* **Nagyvárad új építkezési szabályrendelete.** Nagyvárad városa az új építkezési szabályrendelet-tervezetre nézve annak idején kikérte az építő iparosok szövetségének véleményét. A miniszter a szabályrendeletet nem hagyta jóvá, hanem arra igen sok észrevételt tett. Az építő iparosok szövetsége most megkereste Nagyvárad városát, hogy adjon alkalmat a szövetségnek arra, miszerint a miniszter észrevételeit tanulmányozhassa s megtehesse reá megjegyzéseit.

* **Járványok Biharmegyében.** Dr. Möricz Ernő megyei főorvos tegnap terjesztette be kimutatását a folyó évben előfordult járványokról. Eszerint a folyó évben tifusz 128, fültömrigylob 20, roncslótoroklob 58, kanyaró 554, hörghurut 145, vörheny 237 esetben fordult elő.

* **A nyilvános könyvtár szabályzata a tantestület előtt.** Az iskolaszék még 1895-ben elfogadott egy szabályzatot, amely a nyilvános könyvtár használatára vonatkozik. A törvényhatóság Hlatky Endre elnökle alatt bizottságot küldött ki a szabályzat végleges megszövegezésére; közben a miniszter beleegyezett abba, hogy a községi iskolai könyvtár átadásuk egy létesítendő nyilvános könyvtár céljaira. Most dr. Adorján Ármán iskolaszéki elnök a h. polgármester felszólítására új szabályzatot készített, amelyet tegnapi gyűlésében tárgyalta a tantestület; de mivel a tanitóság ingerentiaját az új szabályzatban nem látja kellőképpen biztosítva, a szabályzat revideálására dr. Adorján Ármán elnökle alatt tíz tagú bizottságot küldött ki, amely záros határidő alatt tartozik beszámolni a végzett munkásságról s akkor majd a szabályzat újra a tantestület elé kerül.

* **Szerencsés medvevadászat.** A napokban híre jött, hogy a nagyváradai lat. szert. püspökség vaskóhi uradalmának erdőseiben medve tartózkodik. Egy kisebb vadásztársaság, melyben részt vettek *Trsziánszky* László vallás- és közoktatásügyi miniszteri főerdőtanácsos, *Kolossy* Béla erdőfelügyelő, *Balogh* Kálmán erdőmester, *Györy* Géza főerdész, *Hesz* Agoston és *Békffy* Miklós erdészek, elindultak a mackót fölkeresni. A vadászszerecse *Kolossy* Béla erdőfelügyelőnek kedvezett, akinek sikerült a hatalmas, jól kifejlett medvét egyetlen pompás lövéssel leteríteni. Évek óta ez az első medve, amelyet Biharmegyében elejtettek.

* **Az állati hullák felhasználása.** Annak idején megirtuk, hogy a budapesti thernokémiai intézet Nagyváradon az állati hullák feldolgozása végett telepet akar felállítani. A telephez szükséges hullákat a megye területéről akarják Nagyváradra beszállítani, e végből felhívta az összes elöljáróságokat, hogy hajlandók-e az állati hullákat az intézet rendelkezésére bocsátani. Eddig összesen 50 község tett ajánlatot, hogy beszállítja a hullákat. — Es nem tartanak tőle a városbáznál, hogy ezekkel együtt beszállítják majd a különféle állati betegségek bacillusait is?!

* **A hivatalos lapból.** A m. királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter *Perényi* György mosoni állami elemi iskolai tanítót a nagyváradai állami elemi iskolához eddigi minőségében áthelyezte. — A m. kir. igazságügyi miniszter *Bojér* András élesdi kir. járásbírói jegyzőt az élesdi kir. járásbírói jegyző mellett alkalmazott ügyészéi megbízottnak állandó helyettesévé rendelte ki. — Továbbá *Ars* Albert belényesi kir. járásbírói betétszerkesztő bírót a magyarországi járásbíróihoz hivatalból kirendelte. — Végül *Kemény* Mihály belényesi kir. járásbírói, önálló működési körrel felruházott betétszerkesztő irnokot a magyarországi kir. járásbíróihoz hivatalból kirendelte.

* **Tanító a sziklák és vadak között.** *Kiss* Tivadar tarkaica tanító neve nem teljesen ismeretlen a közönség előtt. A tegegyelmivizsgálatos tanítók listájában előfordul az övé is. *Kiss* tanító csak keservesen jut a fizetéséhez oly formán, hogy a hatóságok folytonos sürgetésével végrehajtás útján kapja meg a járulékát. Ennek dacára most érhetetlenül terjedelmes panaszt adott be egyenesen a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez. A panaszban azt adja elő, hogy sehogy sem tudja megkapni a fizetését. Kéri a minisztert, hogy intézkedjék, mert a jelenlegi viszonyok mellett étlen-szomjan fog elpusztulni a sziklák és vadak között.

* **Aki két feleséget akar tartani.** Pár évvel ezelőtt Nagyváradon tanítóképezdész volt *Makovics* Sándor, endrédi fiú. A képezdét azonban nem tudta elvégezni, beállt kisegítő tanítónak, meg helyettes kántornak. Így persze nem valami fényes jövőnek nézett elébe, azért jobbnak látta szerencsét próbálni az új világban. Három évvel ezelőtt az egész világba szülő utlevelet váltott *Makovics* a rendőrségen és átvándorolt Amerikába. Három év óta nem jött a kivándorolt felől hír. Tegnap végre a nagyváradai rendőrséghez érkezett levél Amerikából *Tropk* P. városból. A levelet *Bögödi* M. Gyula jegyző írta és *Makovics* nacionáléja iránt érdeklődik. A jegyző nevezetesen azt szeretné tudni, hogy *Makovics*nak van-e Magyarországon felesége. Az információ *Makovics*ra nézve kedvezőtlen lesz, mert igenis van felesége. *Makovics* elutazásakor feleségét sok kérés után tudta rávenni, hogy elengedje világméretű útjára. *Makovics* Amerikában ugylátszik megfélemedezett az óvilági feleségtől és odakint új családi tűzhelyet akart alapítani. Ezuttal azonban hiába számított az Amerikai felületes gyorsaságára, mert bizony szokatlanul bár, de az óvatosságot elővették és aminél látszik, nem is eredménytelenül. Ha *Bögödi* jegyzőnek nem jut eszébe az érdeklődés, *Makovics* zavartalanul élhetne volna alapítandó családjában napjait, idehaza pedig egy szegény, és pár szép szavu levéllel elhallgattatott asszonyka türelmesen várhatta volna az Amerikában érte küzdő férj hazatértét.

* **A telefonhálózat kibővítése.** Nagyváradon a városi távbeszélő-hálózatot ki akarja bővíteni a posta-távírdai igazgatóság s a kábel- és légvonal megállapítása céljából hivatalos bejárást tűzött ki október 25-re s annak vezetésével *Diemár* Ernő műszaki tanácsost bízta meg a miniszter. Felhívta a miniszter Nagyvárad városát, hogy a bejáráson műszaki közegével vegyen részt.

x **Nem mind arany, ami fénylik.** Már az igaz, hát Istennek! mondja *Abris* bátyánk. Ime az *Esterházy* cognac úgy fénylik, mint az arany, de mégis meg lehet inni, sőt még jó is, kitűnő; de igya meg valaki az aranyat! No? Hát nincs igazam?

* **Az argentinai hus is drága.** Az osztrák császárvárosnak ma szeazációja van. Tegnap érkezett meg az argentinai hus Bécsbe és a vásárcsarnokokban ma mérték először a tengerentuli húst. Ez az első küldemény tulajdonképpen csak próba és első mozzanata annak az akciónak, melyet Bécs városa és az osztrák kormány a husdrágaság enyhítésére indított. Ez az első próba azonban *szomorú csalódással végződött.* Az argentinai első huskúldeményt ugyan hamarosan elkapkodták a vásárcsarnokokból, ami annál könnyebben ment, mert a küldemény csak igen kicsi volt. Ami azonban a hus árát illeti, itt váratlan meglepetés történt. Kiderült, hogy a tengerentuli hus alig valamivel, vagy talán éppen semmivel sem lesz olcsóbb, mint a bécsi hus.

* **A sétaterek átalakítása.** A városi terek, parkok és utcai ültetvényeken már az elmúlt évről megkezdődött, hogy jobb gondozásban részesüljenek, mint eddig. *Fehér* Imre városi főkertész teljes ambícióval és szakképzettséggel igyekszik régi almaradotóságából kiemelni a parkokat s arra törekszik, hogy azok a város fejlődéséhez képest, annak megfelelő díszesek legyenek. Azonban a régi hiányok pótlása tetemes befektetést igényel. *Fehér* főkertész tervbe vette a Széchenyi-tér és az Ezredévi Emléktér átalakítását s bemutatta a terveket, amelyek igen tetszeffősek. Az Ezredévi Emléktér átalakítási költsége 4793 koronára, a Széchenyi tér átalakítása pedig 1961 koronára van felvéve.

* **Gipsz-gyár Nagyváradon.** *Steiner* József és társai beadványt intéztek Nagyvárad városához, amelyben kijelentik, hogy gipszgyárat szándékoznak Nagyváradon felállítani, ha a város kellő anyagi és erkölcsi támogatásban részesíti a vállalatot. 30—40 munkás foglalkoztatását ígérik, de olyan követelésekkel állanak elő, amelyre legfeljebb akkor lenne jogcímük, ha néhány száz embert foglalkoztató gyártelep létesítéséről volna szó. Kérnek ugyanis valamelyik vasutállomás szomszédságában 2 hold ingyen telket; a gyár építéséhez ingyen anyagot, olcsó villamos erőt, kövezetvám- és városi adómentességet, továbbá ingyenes villamos-világítást. Ha ezeket megadja Nagyvárad városa, ez évi december 15-ig hozzáfognak a gyár építéséhez. Jó, hogy még nem kérnek az összes alkalmazottak és munkások, valamint azok családtagjai részére egy-egy aranyórát láccal.

SIRKÖVEK

legolcsóbb árban és legszebb kitelben Nagyváradon Rákóczi-ut 20.
LÉVAI MÁRTON-féle r.-t. telepén
:: kaphatók. ::

x **Villamos csillárt** ne vásároljon, be rendezést ne készítsen, míg *Stern* nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem s vásárol nálam. Terveket díjmentesen készítek. Raktáron tartok villamos és gáz főzőket, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556

Friedländer I. Izsó
angol divat-szabó
Nagyvárad, Szt János-utca.

* **Sikkasztó alkalmazott.** Az első nagyváradai kenyérgyár Rt. Kohn Ignác kenyérkihordó ellen bűnvádi feljelentést tett, mert ez az üzletfelektől beszédett 800 koronával a Rt. többszöri felszólítása dacára sem számolt el. Kohn Ignácot, aki a pénzzel elszámolni nem tud, a rendőrség letartóztatta s ellene az eljárást folyamatba tette.

Üzletáthelyezés.

Tisztelettel értesitem a helybeli és vidéki intelligens uri hölgyközönséget, hogy

- nődivat kalap-szalómat -

Rákóczy ut 3. szám alól ugyancsak Rákóczyi-ut 9. szám alá, a Belvárosi Takarékpénztár épületébe **helyeztem át.**

Szíves pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Amigó Franciska
Nagyváradon.

x **Lloyd kávéház** ujonnan épített és fényesen berendezett téli kerthelyiségében október hó 22 én a következő pompás szórakoztató képek lesznek bemutatva: 1. *Német császár Baranyában.* 2. Pali kényer házassága. 3. Dalai láma szökése. 4. Játékos apa. 5. Robinson Cruose. 6. Nemes bosszu. 1. Dobverő. 8. Keleti képek. Belépti díjnincs előzékeny kiszolgálással. Kétféle étellekről és italokról gondoskodik. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri Hartstein és Orlei kávéház tulajdonosok.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK fehéreneműek
legjobb minőségben és
: kedvező árban :

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

TANÜGY.

A nagyváradai tankönyv-botrány.

A fővárosi lapokat is bejárta már az a hír, hogy Nagyvárad városában még mindig nem kezdhették meg a tanítók a rendes tanítást, mivel a növendékek 70—80 százaléka még ma sincs ellátva a szükséges tankönyvekkel, dacára, hogy az 1868. évi törvények világosan elrendelik a szegénysorsu gyermekeknek tankönyvekkel való ellátását. Nagyvárad városán nem is mult a dolog, mert még szeptember elsején meghirdette a pályázatot a tankönyvek szállítására s azt mint legolcsóbb ajánlattevő *Benkő* Arthur antikvárius kapta meg, aki 13 százalékot engedett a szükséges könyvek bolti árából.

Ámde van a könyvkereskedők országos egyesületének egy határozata, amely szerint a tankönyvek bolti árából csak 10 százalékot engedhetnek; a nagyváradai könyvkereskedők megtudták, hogy *Benkő* 3 százalékkal nagyobb kedvezményt engedett, följelentették szerződés

szegésért a budapesti egyesületnél s így a budapesti könyvkiadók dacára, hogy *Benkő* készpénzzel akart vezetni nekik, megtagadták *Benkő* részére a könyvek kiszolgáltatását. Erre *Rés* Mihály iskolafelügyelő rendelte meg az összes könyveket az illető kiadóknál, akik egy végtelen hosszú alkudozásba fogtak, amely még ma sem ért véget. És a könyvkiadók kapzsiságának ártatlan gyermekek isszák meg a levét, a kik visszamaradnak a tanulásban.

A megrendelt könyveket egyedül az *Athenaeum* s a *Singer* és *Wollfner* cég szállította be, a *Franklin* és *Lampel* cégek pedig még mindig alkuszának a felügyelővel. A tanítóság körében, akiknek a munkáját szerzőlőtt megnehezíti a tankönyv-hiány — óriási az elkeseredés a kiadások ellen s mint értesülünk, mindnyájan szövetkeznek az illető könyvkiadó cégek megrendszabályozására. A középiskolai tanárégyesület csak a mult héten oktatta ki a t. kiadó urakat, akik jómódjukban azt sem tudják már, hogy mit csináljanak.

A város tanügyi vezetősége részére is szolgáltat ez az eset egy tanulságot, azt nevezetesen, hogy a tankönyv megrendelést nem a tanév elején kell eszközölni, hanem a tanév végén kell azt elvégezni, hogy a két hónap alatt zavartalanul s a tanítási eredmény kockáztatása nélkül ki lehessen elégíteni a tankönyvkiadók legnagyobb kívánságait is.

A női kereskedelmi tanfolyam engedélyezése. A miniszter intézkedéséből a nagyváradai női kereskedelmi tanfolyam fenntartásáról Nagyvárad városának évről-évre kell határozni s a miniszter engedélyét is évről-évre kell kieszközölni. A tanfolyam fenntartását az 1910—11. évre most engedélyezte a kultusz-miniszter.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: *Rigolettó.*
Vasárnap d. u.: *Gül baba,*
Vasárnap este: *Trilby.*

Muzsikus leány.

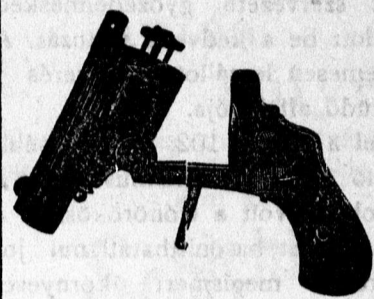
Nem tudom, hányadszor kerül színre, de ma is telt házat vonzott. A mai előadásnak különben fő érdekessége az volt, hogy a tenorszerepet végre nem a baritonista énekelte, hanem a tenorista. Csak természetes, hogy a siker sokkal nagyobb volt az eddiginél, mert a magas fekvésű áriák a baritonistát csak kinezik, *Mihályi* csengő hangján azonban tapsvihart keltenek. Különösen fényes volt a második felvonás hatalmas indulója. Igazán nem értjük, miért kellett ezt a szerepet eddig a baritonistának játszania. *Mihályi*nak különben a játéka is nagyon jó volt.

Az egész előadás szépen sikerült s el kell ismernünk, hogy *Kovács* karmester vezetése alatt az együttes sokkal biztosabb volt, mint mikor *Jarnó* dirigált. Helyes ujtás volt, hogy a szökevény francia tisztre polgári ruhát adtak, a szökevények nem igen szoktak fehér parádés uniformisban bujkálni. —d.

Rigolettó. A szezon első opera-előadása osztatlan szép sikert hozott az énektársulatnak. A *Rigolettó* Verdi híres szép operáját évtizedek óta nem játszották ily pompás összevágó és igazán művészi előadásban Nagyváradon, mint most, mikor *Mihályi Ernő*, *Asszonyi László*, *Károlyi Leona* játsszák a főszerepeket. A pompás opera-előadást ma megismétlik.

Gül-Baba. Vasárnap délután félhelyárakkal játsszák a színházban *Huszka* és *Martos* gyönyörű operettjét, a bájos zenéjű, mesés látványosságú *Gül-Babát*. Az idén a színház pazar kiállításban elevenítette fel ezt az operettet s most vasárnap délutáni olcsó előadás-sal mindenkinek hozzáférhetővé teszi.

Trilby. Vasárnap este rendkívül érdekes izgalmas estéje lesz a Szigligeti-színháznak. *Trilbyt*, a szenzációs bohé drámát elevenítik fel teljesen új pazar kiállításban. Ez az izgalmas, romantikus párisi dráma annak idején a világ minden színpadán szenzációs sikert aratott. Az idén a Szigligeti-színház gondos előkészületek után adhatja elő.

Üzlet átvétel.

Üzlet átvétel.

Tisztelettel értesitem a nagyrebecsült fegyvertartó közönséget, hogy a 30 év óta fennálló **SCHULLER ÁRPÁD-féle**

puskaműves üzletet

átvettem és azt kellő szaktudással tovább vezetem. — Hivatkozva Pécssett 30 év óta létező és fennálló puskaműves üzletemre, amely kétszer lett aranyéremmel kitüntetve és pedig 1888. :: Pécssett, 1907. kiállításán Pécssett. :: Altalam készített vagy javított fegyverekért mindig kezességet vállalok. Régi fegyvereket használhatóvá átalakítok.

Tömeges pártfogást kérek

Ladányi József,
puskaműves,

Nagyvárad, Uri-utca, 21. szám.
November 1-től Rákóczi-ut Moskovits palota.

TÁVIRATOK.

Ferenc Ferdinánd és a Héderváry-kormány.

Bécs, okt. 21.

A trónörökös egyik legmeghittebb embere nyilatkozott Ferenc Ferdinánd tervei felől. E szerint a trónörökös a Duna mellett egy egységes, erős monarchiát akar teremteni. A trónörökös hiva az általános választói jognak. A Héderváry-kormány felől nem a legjobb véleményvel van, mert az eltért a demokratikus ideáioktól.

Nász a német császár udvarában?

Berlin, okt. 21.

(Saját tud.) Egy amerikai lap közli, hogy *Ottó* főherceg fia *Károty* Ferenc József, aki *Ferenc Ferdinánd* után a trón várományosa, el akarta jegyezni magának *Viktória* Lujza leányát. A német császár tudakozódott az iránt, hogy biztos-e a főhercegnek a trón és ekkor kedvezőtlen választ kapott, mire az eljegyzésből nem lett semmi. Hogy az amerikai lap híradása való-e, azt még nem lehetett ellenőrizni.

Héderváry szembaja.

Budapest, október 21.

Az a hír volt elterjedve a fővárosban, hogy Héderváry miniszterelnök szembaja miatt hosszabb szabadságra megy és a kormány vezetését Hieronymira bizzák. Ezt a hírt illetékes helyről megcáfolják.

A szerb trónörökös jobban van.

Belgrád, okt. 21.

A konakból ma reggel kedvezőbb hírek jöttek. A tegnapi aggasztó tünetek elmúltak, a beteg trónörökös lényegesen jobban érzi magát és alaposnak látszik a remény, hogy erős és szívós szervezete győzedelmeskedni fog. Éjszaka állott be a kedvező változás. A hőmérséklet tetemesen leszállt, az érverés javult és elmúlt a tüdő affekciója.

Reggel a pulzus 102, a hőmérséklet 38,8, a respiráció 32, a meteorizmus eltűnt és szemlátomást jobban volt a trónörökös. A közérzés tegnaphoz képest hasonlíthatatlanul jobb. Sándor trónörökös megismerte környezetét, sőt érdeklődést mutatott a körülötte történők iránt.

Dr Chvostek orvostanár a király egyenes kívánságára ma még itt marad.

Belgrád, okt. 21.

Ha Sándor herceg fel is épül, le fog mondani a trónörököségről. A király kétségbe van esve, állandóan sir és könnyörög az orvosoknak, hogy mentse meg a fiát. Nagy riadalmat okozott a konakban az, hogy a trónörökös tegnap óta köhög, holott eddig a tüdeje nem volt megátadva.

A spanyol és portugál állapotok.

Páris okt. 21.

Canalejas azt mondta a »Matin« munkatársának, hogy a portugál forradalom semmi hatással sem volt Spanyolországra, mert a spanyol republikánusok meghasonlottak. A lakosság óriási többsége királyhű.

Lisszabon, okt. 21.

Az angol kormány a királyi család vagyona dolgában tett kérdésére az ideiglenes portugál kormány azt felelte, hogy csakis az államot megillető vagyont vont le, de a király és királyi család magánvagyonát respektálni fogja. Manuel király és a királyi család összes adósságának kiegyenlítése után huszezer font évi jövedelemmel fog rendelkezni. A portugál államkincstár a királyi civilista megszüntetése következtében 160 ezer fontot fog megtakarítani évente. A kormány ezt az összeget a szegényebb néposztály adóterhének megkönnyebbitésére fogja fordítani. A kormány csupán Maria Pia anyakirálynénak hagyja meg évi 12000 font apadását.

Franciaország és a porta.

Konstantinápoly, okt. 21.

A »Tantín« szerint a porta értesítette a francia kormányt, hogy az a kívánsága, amely arra irányul, hogy a török pénzügyminisztériumba és a főszámvevőszékhez egy-egy franci ellenőrző hivatalnokot nevezzen ki, elfogadhatatlan. A török pénzügyminiszter ma közli a francia nagykövettel a porta álláspontját. Ha Franciaország válasza nem lesz kedvező, a tárgyalásokat megszakítják.

Rendelés szerűen készült

női és gyermek ruhák.

ELŐNYEI

Kitűnő szabás

Első rangu munka

Divatos tartós kelmék

Jutányos árak

Nagy választék

SPITZER BÉLA

női és gyermek ruha-áruháza

női és gyermek ruha szalonja.

Rákóczi-ut 3. sz.**Igazságszolgáltatás.**

§ **Rablás az országuton.** *Kurek* János és *Olbert* János magyarpataki tót legények a tavaszon Margitán voltak vásáron. Valami tárgoncákat és székeket adtak el és vásár után mintegy 13 forint nyereséggel indultak haza. Az országuton hozzájuk csatlakozott *Kosztá* Kálmán bogyoszlói lakos és felkérkezett szekerükre. Mikor beakonyodott, a felvett idegen elővet egy járomszeget és összeverte a két legényt. A két tót fiu elszedülve nyomban lefordult a szekérről, mire *Kosztá* Kálmán elvette tőlük a pénzt s aztán odébb állott. A kifosztott legények eszméletüket csakhamar visszanyerték és az akkor éppen ott cirkáló két csendőrnek elpanaszolták esetüket. A csendőrök a nyert személyleírás alapján azonnal a tettes üldözésére siettek és sikerült is nekik azt *Kosztá* Kálmán személyében elfogni. A nagyvárad esküdtbíró-ág tegnap foglalkozott az ügyvel, *Korn* Alajos elnöklelte alatt. A vádat dr. *Kármán* Elemér kir. ügyész képviseli. Védő dr. *Papp* Károly. A tárgyalás két napos. Az első napon vádlottat és a tanukat hallgatták ki. Vádlott mindent tagad. Ítélet melesz.

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCKICS GYULA.**Értesítés!**

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget, hogy őszi szövet újdonságaink már megérkeztek. Kérjük t. megrendelőinket, hogy őszi megrendeléseiket mielőbb eszközölni sziveskedjenek, mert most még a szorgosabb munka előtt jutányosabban tehetünk eleget nagybecsű megbízásuknak.

HÁBER ÉS TÁRSA

első amerikai férfisabók.

Nagy Sándor utca 1. szám.

NYILTTÉR.**BÚTOR**

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika. Irta: **White-Mellville G. J.**

— Angolból. —

128

Itt egy kormos kéményseprő törizködött egy mészároshoz, kinek köténye még véres volt; amott egy félig meztelen koldus, kinek sebei a legpiszkosabb rongyokon át kilátszottak, karját egy megmenekült fegyencébe ölté, kit elárult alacsony homloka, gaz tekintete s hirtelen kézmozdulata, sárga megnyirt, tömlőc bélyegzett arca és lábának bigése, melyről a bilincs csak az imént vétetett le.

A szökött katona tartásából és kinézéséből igyekezett valamit átszarmasztatni a varrósztala mellett meggörnyült szabóra és a természetes széles vállu paraszt nagyobb magasságából a párisi utcasuhancra lenézve, tapasztalatlanságának mélységéből mégis oly tisztelettel tekintett föl rá, melyet ez ördögös fickó tett nevéssé és csalt meg legelőször. Voltak ott kereskedők, kik pulpitusuk mellől, zsványok, kik rejtekhelyükből jöttek elő, facér cselédek, dologtalan munkások; itt-ott egy-egy tisztességes kinézésű fiatalembert is lehetett látni, nevelésre s finom izlésre mu'ató külsővel, kiknek jelenlétükért nem volt egyéb mentségük, mint az, hogy kicsapongó életmódjuknál fogva az izgalmat keresték.

Ambár tömegben mozogtak, mégis némileg a katonai rendet igyekezve utánozni, természetesen kísérlet sem történt a valódi katonai fegyelemre, a parancs gyors teljesítésére, melynek a hallgatás a sorokban az első lényeges kelléke. Káromkodtak, fecsegték, daloltak, kötekedtek, csúf fenyegetésekre és szidalmakra fakadtak, közbe-közbe egy egy goromba élcet is mondva. Meglepi theoriákat állítottak föl, melyeket nem kis eredetiséggel bizonyítottak s megvitatták a kormányzás tudományát, oly szeltemben, mely arra volt számítva, hogy minden ember folytonosan embertársa torkán tarisa a kezét.

De az ily gyűlévészhad minden elemei között legföltűnőbb volt bizonyára egy pap, a szentegyház egy papja, ki rendje öltönyét viselve, komolyan lépdelt a fölkelők közepén, oly nyugodt magatartással, oly ünnepélyes léptekkel, mintha a templom kupolája alatt az oltár elé misét menne szolgálta ni.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Hol vannak átjárványok? Az elmúlt három hónapban a megye területén Mocsár, Olágyepes, Sályi, Kápolna, Darvas, Zsába, Belenyés községekben uralkodott az állatállományban járvány. A katonai hatóságok most kérdést intéztek a vármegyéhez, hogy a fenti községekben fennállnak-e még a járványok és ha más helyeken is lennének, úgy azt is tudassák.

Budapesti tőzsdetudósítások.

Budapest, okt. 21.

Értéktőzsde.

Magyar hitel	—	—	853.25
Osztrák hitel	—	—	666.—
4%-os koronajáradék	—	—	91.75
Államvasut	—	—	755.75
Jelzálogbank	—	—	520.—
Leszámitoló bank	—	—	613.25
Hazai Bank	—	—	307.—
Kereskedelmi részv.	—	—	758.—
Rimamurányi	—	—	701.—
Salgótarjáni	—	—	645.—
Közuti vasut	—	—	764.—
Városi villamos	—	—	404.50
Adria	—	—	—

Irányzat: Szilárd.

Magyarázat!

Hogy mennyire köztudomása a közönségnek az a tény, hogy a

kolerajárvány veszélyének esetén a tisztaság mellett **legjobb óvszer az Esterházy-cognac**

annak legjobb bizonyítéka a rendkívüli fogyasztás. Hivatalosan, közjegyzőileg meg van állapítva, hogy Esterházy cognacgyár két Egrott-féle főzőkészüléke

1,752.000 liter bor

termelőképeséget foglal magában. Ez az óriási szám legjobb bizonyítéka annak, hogy **a közönség tudja, mivel védekeznek a KOLERA ELLEN.**

Ez a magyarázata a rendkívüli fogyasztásnak. Az Esterházy-cognac mindenütt kapható!

Központi iroda:

Budapest, V., Csáky utca 14. szám.

Értesítés!

Weisz Lajos

Kereskedelmi és műszaki irodája

Nagyvárad, Szacsavay-utca 81. — Telefon: 323.

25

Cement. Legjobb minőségű portlandcement a Magyar Bank és Kereskedelmi Részv. Társ. belpapátfalvai cementgyárából.

Szén. Elsőrendű porosz szénbányák képviselője Sugár Vilmostól.

Gázberendezések, coks és kátrány. A nagyváradai légszeszgyár képviselője.

Műszaki cikkek. Motorok, fűrészbereendezések, fagyógépek, hűtőgépek, hűtőkészülékek stb. a Brünn Königsfeldi gépgyártól. Az összes műszaki cikkek, kenő és ásványolajok.

Bankosztály. Jelzálog kölcsönök közvetítése, értékpapírok adás-vétele, kereskedelmi és iparvállalatok finanszírozása.

Ingtalan forgalmi osztály. Mint a Házépítő és Telek adásvételi Részv. Társ. ügyvezető igazgatója a legelőnyösebb feltételek mellett eszközöl: parcellázásokat, valamint telkek és ingatlanok adásvételét; elvállal bérházak és egyéb ingatlanok kezelését és értékesítését.

Gyorsan pusztul a bőr sezt Ön bánja, Ha Fernolendt NIGRIN-jét nem használja.

Jóság, ár és súlyra

kell a szappan összehasonlításánál és bevásárlásánál ügyelni. A világ egy szappana sem éri el a

Schicht szarvas szappanát

minden jó tulajdonságában, tisztaságában, mosóképességében, lágyágában és olcsóságában.

2—3 középiskolát végzett fiu nyomdász tanulónak

felvétetik

Szent László-nyomda R.-T.-nál.

Hatóságilag engedélyezett nagy kiárusítás

== eddig még nem létezett mesés olcsó árban ==

ROSENZWEIG RÓZA

mider-gyárában RÁKÓCZI-UT 3. szám.

Óriási nagy raktár valódi párisi és brüsseli fűzőkben, ugyszintén saját készítményű has és csipő reform-miderekben, egyenes tartók, haskötők, Késmárkházi nadrág stb

A Z I G A Z,

— hogy sehol sem lehet oly kellemesen szórakozni, mint —

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Most szüret után, édes must, karcos bor a legjavából kapható. Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megegyezés szerint szolgáltatnak ki.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

— Belépti díj nincs. —

A vidékiek találkozóhelye.

Szallodámban szobák 1 korona

— 60 fillértől kaphatók. —

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szalloda, vendéglő és kávéház bérloje.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktárban tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **W o l f r a m** lámpa **darabja 3.60 kor.** 100 gyertyásé **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű **izzólámpa különlegességek**, fénypéssz-lámpák ugyancsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktárban tartunk

villamos motorokat

1/4 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világitás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

A
„TISZÁNTUL“-ra
előfizethetni
mindennap.

Baross-utca 60. számú ház földszintjén két szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Polgári Takarékpénztárnál, Kossuth-u. 4. sz.

Őszi idény

beköszöntése alkalmával felhívjuk a t. vásárló közönség figyelmét

helyi gyártmányainkra,

melyek csak fiók üzletünkben jutnak eladásra **szabott egységárak** mellett.

Moskovits Farkas és Társa
cipőgyár R.-T. Nagyvárad.

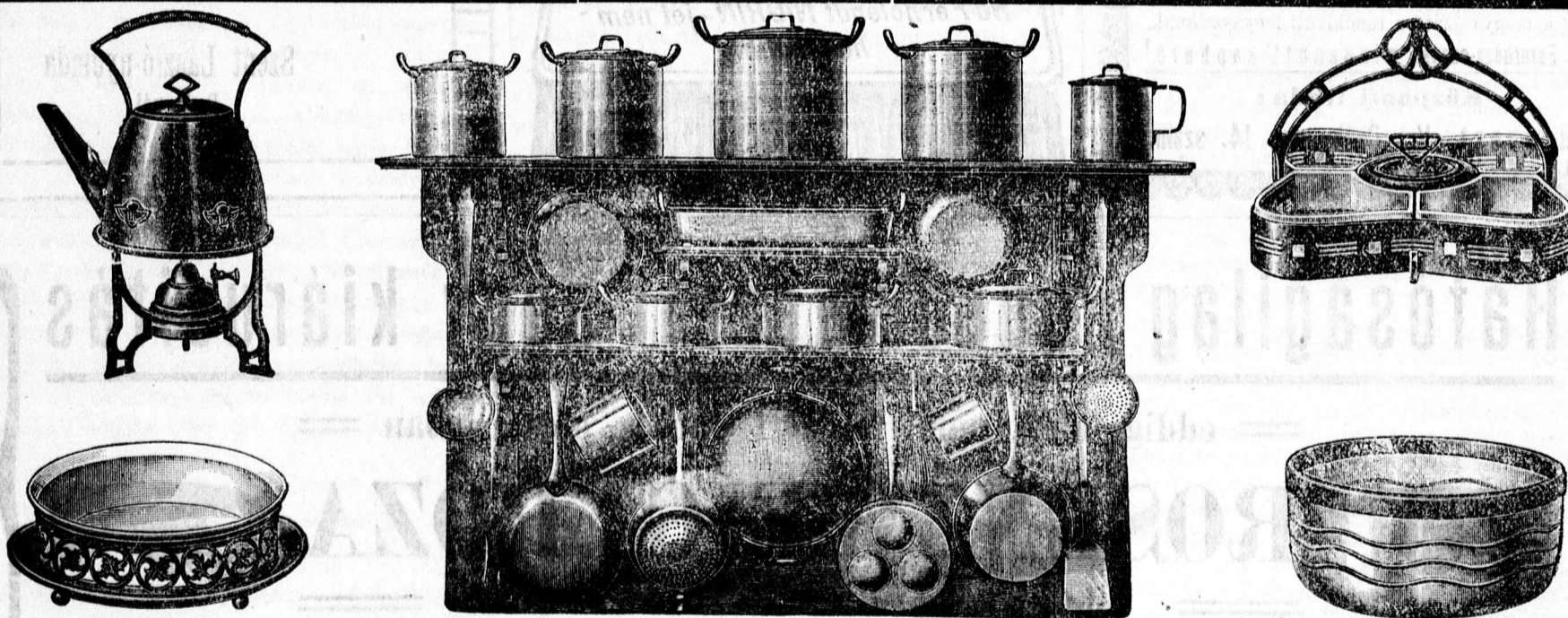
Központi fiók üzlet:

Kossuth-utca gyár épület.

II. fiók üzlet:

Rákóczi-ut Bazar épület.

Vidéki megrendelések pontos és gyors elintézését nyerne.

Modern konyhaberendezések és háztartási különlegességek.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon helyben és vidéken 390.